

fængslende fremstilling af problemet om reversibilitet i økonomiske sammenhænge. Det antydes, at teorier om en trendbevægelse i virkeligheden dækker over asymmetri i relationerne. Det er åbenbart, at disse trendbevægelser i virkeligheden er af tvivlsom natur. Det forhold, at man i et år skriver 1925 og i et andet 1950 kan jo ikke i sig selv med fornuft tillægges betydning for de variable. Der må være noget »bagved«, som man »klarer« ved at indføre en trend (hvilket vil sige, at man får en formel overensstemmelse mellem de fra de opstillede relationer beregnede værdier og de faktiske tidsrækker). Det er utilfredsstillende og kan blive særlig farligt, når man vil extrapolere. M. har her fat i en meget vigtig ende af et nøgle, som man kan håbe vil blive vundet op så hurtigt som muligt. Det drejer sig om, at »... replacing a trend factor, whose value depends only on the passage of time and that can be extrapolated only mechanically, with one whose value depends on the actual performance of the economic system.« (p. 430).

Det må tilføjes, at M.'s afhandling er kun een af de 6 givne i bind 11 i den række *Studies in Income and Wealth*, som National Bureau har udsendt siden 1937. To afhandlinger — af Salomon Fabricant og Daniel Carson — behandler ændringer i arbejdskraftens fordeling på sektorer gennem de sidste 100—150 år. Det er undersøgelser, som man ikke kan værdsætte nok. Man tager så afgjort ikke fejl, om man siger, at de er standardundersøgelser, som lang tid fremover vil blive hovedkilden for alle lang-tids-undersøgelser over ændringer i arbejdskraftens fordeling på sektorer.

En afhandling af Nathan Koffsky og en af Hans Staehle behandler mulighederne for regionale indkomstsammenligninger, den første i ren empirisk form, den anden nok så meget koncentrerende om de bagved liggende teoretiske problemer. Staehle's synspunkter vil være kendte fra hans artikler i 30'erne i *Review of Economic Studies* og *Econometrica*.

Michael Sapir giver i en afhandling en oversigt og diskussion af de under krigen udarbejdede anslag over den første efterkrigstids sandsynlige forløb. Det er en meget let tilgængelig oversigt, som summerer godt. Det træffer sig sådan, at om end disse forudsigel-

ser slog fejl, så har de dog været særdeles nyttige. Deres betydning er ganske vist blevet en ganske anden end tilsigtet, idet de nu danner udgangspunkt for undersøgelser af hvilke fejlkilder, der findes i givne metoder. I det lange løb vil disse fejlslagne forudsigelser da kunne inspirere til store forbedringer af den herskende teori og metode. Modiglianis afhandling er et godt eksempel herpå.

P. Nørregård Rasmussen.

Stuart Chase: Samfundets anatomi. Forlaget Fremad. København 1950. 228 sider. Pris: 8,50 kr.

Bogens engelske titel »The Proper Study of Mankind« og især undertitlen »En indførelse i socialvidenskaberne« er langt bedre dækkende for dens indhold end den danske titel; den giver nemlig en mundsmag på, hvad socialvidenskab er.

Udgivelsen af bogen på dansk er sket på et prisværdigt initiativ fra Arbejdernes oplysningsforbunds side. Det er en bog, som de fleste skulle have forudsætninger for at forstå. Den er populær i ordets bedste forstand, og mange steder er den endogså meget inciterende at læse; men det er vel nok de sagligt svageste afsnit.

Bogen begynder med forord af Henning Friis, der på en udmærket måde karakteriserer amerikansk samfundsvidenskab og dens metoder. Han påpeger her en svaghed i bogen, idet den ikke omtaler den kombination af teoretisk og praktisk forskning, der er det nye træk i moderne amerikansk samfundsforskning.

I øvrigt påpeger han, i hvor langt højere grad denne forskning nyder offentlig støtte end i noget andet land, selv om denne støtte langt fra kan måle sig med den støtte, som de tekniske videnskaber og naturvidenskaberne nyder.

Han når hermed frem til en tesis, som også Chase lægger megen vægt på; socialvidenskaberne har slet ikke kunnet følge med naturvidenskabernes explosive udvikling, og derfor har man ikke på overbevisende måde kunnet løse de samfundsmæssige problemer, der er opstået som følge af teknikkens udvikling. Socialvidenskaberne må bringes til et sådant ud-

fængslende fremstilling af problemet om reversibilitet i økonomiske sammenhænge. Det antydes, at teorier om en trendbevægelse i virkeligheden dækker over asymmetri i relationerne. Det er åbenbart, at disse trendbevægelser i virkeligheden er af tvivlsom natur. Det forhold, at man i et år skriver 1925 og i et andet 1950 kan jo ikke i sig selv med fornuft tillægges betydning for de variable. Der må være noget »bagved«, som man »klarer« ved at indføre en trend (hvilket vil sige, at man får en formel overensstemmelse mellem de fra de opstillede relationer beregnede værdier og de faktiske tidsrækker). Det er utilfredsstillende og kan blive særlig farligt, når man vil extrapolere. M. har her fat i en meget vigtig ende af et nøgle, som man kan håbe vil blive vundet op så hurtigt som muligt. Det drejer sig om, at »... replacing a trend factor, whose value depends only on the passage of time and that can be extrapolated only mechanically, with one whose value depends on the actual performance of the economic system.« (p. 430).

Det må tilføjes, at M.'s afhandling er kun een af de 6 givne i bind 11 i den række *Studies in Income and Wealth*, som National Bureau har udsendt siden 1937. To afhandlinger — af Salomon Fabricant og Daniel Carson — behandler ændringer i arbejdskraftens fordeling på sektorer gennem de sidste 100—150 år. Det er undersøgelser, som man ikke kan værdsætte nok. Man tager så afgjort ikke fejl, om man siger, at de er standardundersøgelser, som lang tid fremover vil blive hovedkilden for alle lang-tids-undersøgelser over ændringer i arbejdskraftens fordeling på sektorer.

En afhandling af Nathan Koffsky og en af Hans Staehle behandler mulighederne for regionale indkomstsammenligninger, den første i ren empirisk form, den anden nok så meget koncentrerende om de bagved liggende teoretiske problemer. Staehle's synspunkter vil være kendte fra hans artikler i 30'erne i *Review of Economic Studies* og *Econometrica*.

Michael Sapir giver i en afhandling en oversigt og diskussion af de under krigen udarbejdede anslag over den første efterkrigstids sandsynlige forløb. Det er en meget let tilgængelig oversigt, som summerer godt. Det træffer sig sådan, at om end disse forudsigel-

ser slog fejl, så har de dog været særdeles nyttige. Deres betydning er ganske vist blevet en ganske anden end tilsigtet, idet de nu danner udgangspunkt for undersøgelser af hvilke fejlkilder, der findes i givne metoder. I det lange løb vil disse fejlslagne forudsigelser da kunne inspirere til store forbedringer af den herskende teori og metode. Modiglianis afhandling er et godt eksempel herpå.

P. Nørregård Rasmussen.

Stuart Chase: Samfundets anatomi. Forlaget Fremad. København 1950. 228 sider. Pris: 8,50 kr.

Bogens engelske titel »The Proper Study of Mankind« og især undertitlen »En indførelse i socialvidenskaberne« er langt bedre dækkende for dens indhold end den danske titel; den giver nemlig en mundsmag på, hvad socialvidenskab er.

Udgivelsen af bogen på dansk er sket på et prisværdigt initiativ fra Arbejdernes oplysningsforbunds side. Det er en bog, som de fleste skulle have forudsætninger for at forstå. Den er populær i ordets bedste forstand, og mange steder er den endogså meget inciterende at læse; men det er vel nok de sagligt svageste afsnit.

Bogen begynder med forord af Henning Friis, der på en udmærket måde karakteriserer amerikansk samfundsvidenskab og dens metoder. Han påpeger her en svaghed i bogen, idet den ikke omtaler den kombination af teoretisk og praktisk forskning, der er det nye træk i moderne amerikansk samfundsforskning.

I øvrigt påpeger han, i hvor langt højere grad denne forskning nyder offentlig støtte end i noget andet land, selv om denne støtte langt fra kan måle sig med den støtte, som de tekniske videnskaber og naturvidenskaberne nyder.

Han når hermed frem til en tesis, som også Chase lægger megen vægt på; socialvidenskaberne har slet ikke kunnet følge med naturvidenskabernes explosive udvikling, og derfor har man ikke på overbevisende måde kunnet løse de samfundsmæssige problemer, der er opstået som følge af teknikkens udvikling. Socialvidenskaberne må bringes til et sådant ud-

viklingstrin, at man på dem kan bygge en »social ingeniørkunst«. Det lyder jo meget tillidsfuldt, og man kan give de bedste ønsker med på vejen!

I det første afsnit behandler Chase metode-spørgsmål, først og fremmest spørgsmålet, hvorvidt den kvantitative metode kan anvendes inden for socialvidenskabernes område som eneherkende metode. Dette mener han, idet han foretager en henvisning til naturvidenskabernes store resultater, der er baseret på denne metode, at de rikke kan være noget i vejen for. Dette er vel rigtigt; men at overføre principperne slavisk er næppe tilladeligt, idet der er flere vigtige principielle forskelle, af hvilke jeg skal anføre to.

Inden for naturvidenskaberne kan man med stor sikkerhed anvende de udledte gennemsnitslove, mens man inden for socialvidenskaberne i mange tilfælde må regne med en meget betydelig variation, der næppe lader sig fjerne helt. Dette grunder sig derpå, at man for et homogent materiale i naturvidenskaben kan regne med, at dette består af et overordentligt stort antal »enheder«, f. eks. molekyler eller elektroner, og derfor gælder »de store tals lov« her. Anderledes inden for socialvidenskaberne, hvor et homogent materiale består af et ret begrænset antal »enheder«, f. eks. personer eller familier; her må man foruden den gennemsnitlige lovmæssighed tillige regne med en betydelig individuel variation.

En anden vanskelighed inden for socialvidenskaberne, der måske nok lader sig eliminere, er det, at selve iagttagelsen kan påvirke det iagttagnes reaktioner, og hvis det ikke er tilfældet, er det muligt, at offentliggørelsen af resultatet kan påvirke de iagttagne personers adfærd.

Chase giver derpå — efter et udmærket pædagogisk princip — nogle illustrerende eksempler på anvendt videnskabelig metode af den af ham fordrede art (den kvantitative), nemlig udvælgelse af krigsflyvere ved visse psykotekniske prøver, udvælgelse af befalingsmænd efter gruppepsykologiske metoder m. m. Dette gør de abstrakte overvejelser langt mere levende.

Efter denne behandling af metodeproblemer går Chase over til en for den læge læser langt lettere tilgængelig fremstilling af de allerede opnåede resultater på forskellige områder. Atter her er det den praktiske anvendelse af videnskabelige resultater, han drager frem, fordi han ikke skelner mellem videnskaben som sådan og omsættelsen af dens resultater i praktisk politik, hvilket sidste ikke kan gøres alene ud fra videnskabelige principper. Det fremdragne materiale er hovedsagelig af etnologisk og socialpsykologisk art; men der er også refereret kriminologiske, sociologiske og nationaløkonomiske undersøgelser. Der er ikke nogen nærmere sammenhæng mellem de forskellige refererede undersøgelser, og helheden kan let gå tabt for den utrænede læser, på hvem bogen er beregnet.

Bogens konklusion efter dette oplæg bliver så, at den kvantitative metode er anvendelig, bør foretrækkes og med held har været anvendt i en række tilfælde, i de fleste refererede tilfælde med praktisk sigte. Vi ved imidlertid stadig alt for lidt; der må udføres et stort forskningsarbejde endnu, og det har krav på samfundets velvillige og rundelige støtte, det »social ingeniørkunst«, for det moderne samfund nok forrente sig (!). På grundlag af en sådan viden skal man nok kunne opbygge en fund byder på mange metoder, på hvilke man kan komme i forbindelse med samfundets medlemmer en masse, f. eks. gennem radio, film og presse, »socialingeniørernes« muligheder er uanede, og Chase har den bedste tiltro; han kræver bare større samarbejde mellem de forskellige discipliner inden for socialvidenskaben. Han regner med, at atombombens og det moderne samfunds andre problemer kan løses, blot forskningen kommer rigtig i gang.

Over for en sådan tyrkertro på løsningen af alle det moderne samfunds problemer bliver man jo skeptisk, den regner da også med »forventet efterbevilling«. Netop denne tro liver imidlertid den ellers noget usammenhængende bog op i en grad, som vil kunne få en del uden for de faguddannedes snævre kreds til at interessere sig for socialvidenskaberne og deres trivsel, og dermed er forfatterens hensigt nået.

Jens Jeppesen.